

Vallástudományra Voigt Vilmos:
vezérlő kalauz A vallás megnyilvánulásai
Timp Kiadó, Bp., 2006.

„Nem teológusok és nem is laikus hívő/hitetlen fiatalokhoz szólok, hanem vallástudományi felfogásban a társadalomtudományok iránt érdeklődők számára. Persze azért bízom abban, hogy a vallásokhoz közel állók is nyernek a könyv elolvasásával” – írja Voigt Vilmos *A vallás megnyilvánulásai* című könyvének bevezetőjében. Megelőlegezett bizalommal vettem hát kézbe a kötetet, érdeklődve figyeltem oldalról-oldalra hogyan bontakozik ki az írás – fülszövegben is ígért – hiánypótló volta.

Hiánypótló munka ez többek között azoknak, akik olvasták Voigt előző (*A vallási élmény története*, Timp Kiadó, 2004.), azonos tárgyú könyvét, amelynek folytatása a jelenlegi mű, s amely – mindamelllett, hogy a szerző bevezetőjében kiemeli „népszerűsítő jellegét” – talán csak az egyetemi padokban ülő hallgatók körében kereshette igazi népszerűségét. A korábbi kötet főként tudománytörténeti jellegű áttekintést nyújtott, bőségesen idézett, és a végén tematikailag rendszerezett szakirodalommal zárult. Kézikönyvként tehát, afféle „kalauzként”, amely összegző, átfogó jellege miatt segített eligazodni a tárgy tudományos megközelítésének útvesztőjében, támpontot nyújtott elsősorban azoknak az olvasóknak, akiknek még egyáltalán nem, vagy csak kevés alkalmuk nyílt ismerkedni a vallástudománnyal. Aki *A vallási élmény történetét* némi elégedetlenséggel tette le annak idején, most kézbe veheti folytatását-kiegészítését, s egyben talán egy színesebb, szemléltető példákban gazdagabb írást.

Bár az író gyakran hivatkozik terjedelmi korlátokra, néhány témáról csak jelzi: tudományos szempontból még feltérképezetlen, elmélyültebb kutatást kíván, mégis kísérletet tesz a főbb jelenségek összefoglalására az egy-egy nagyobb témakört felölelő fejezetekben. Így például *A lélek, a lelkek, a lélekhít, a lélekhitek és ezek fejlődési fokozatai* címűben maga is belátja, hogy nincs, nem is lehet módja „bemutatni a világ számos kultúrájának lélekhítét” vagy a lélekhít sajátos megnyilvánulásait, az olvasó ennek ellenére a magyarító példák segítségével – akár a témában való különösebb jártasság nélkül –, ha nem is a mozaikrakó aprólékosságával kimunkált, mindenestre átfogó képet kaphat a fent említett fogalmakról az összehasonlító vallástudomány szemszögéből.

A szerző olykor tudományos szerepkörét meghaladva tágabb kontextusba illeszti az egyes témaköröket. Amikor az időről, a térről és a kultuszhelyekről ír, nemcsak Mircea Eliade ilyen tárgyú műveit veszi alapul, de

Dantét, Villont, Vergiliust is idézi, s nem feledkezik meg az idevágó képzőművészeti alkotások (mint például a XVI. századi Antikrisztus-ábrázolások) vallási világgépet alakító szerepéről sem.

A magyar olvasó elvárásait kielégítendő, Voigt a sámánizmusnak külön fejezetet szentel, melyben részletesen tárgyalja többek közt a sámán szó értelmezését – mint ahogy ezt az egyes részekben mindannyiszor megteszi, kitérve az alapfogalmak pontos jelentésének tisztázására s a szavak etimológiájára –, a sámánizmus területi elterjedését s az ide kapcsolódó szakirodalmat. Hasonló érdeklődésre tarthatnak számot – az elsősorban tudománytörténeti áttekintést nyújtó – a magyar ősvallás kutatását, illetve a szektákat, új vallási mozgalmakat tárgyaló oldalak.

Amikor könyve utószavában Voigt összegző gondolatát a következőképpen fogalmazza meg: „A (vallás nélkül is meghatározható) ember egyre hihetlenebb és nagyszerűbb eredményeket ér el: eljutott a Holdra, klónozza az élőlényeket (...). Ezzel egyszerre ugyanolyan mértékben nőttek a veszélyek és a kilátástalanság: nukleáris, éghajlati, genetikai (...) katasztrófák fenyegetnek. Még a pozitív jóslatok (...) sem árulják el, milyen irányban is történik ez a fejlődés, haladás: milyen lesz a vallások megnyilvánulásainak közeljövője és távolabbi jövője?” – érdemes visszalapozni a kötet első oldalára, s újra elolvasni a mottót, melyen figyelmetlen szemünk első olvasásra talán átsiklott. A Kr. u. első évezredből származó buddhista tanköltemény, a *Dhammapada* szövegéből idéz a szerző, melynek fordítása a bevezetésben található, s így hangzik: „Minden bűnnek elkerülése, / a jóra való igyekezet, / önnön szívünk megtisztítása”. A magunk okozta „nukleáris katasztrófa” és a „jóra való igyekezet” között feszülő feltűnő ellentmondás közlésével talán akaratlanul is üzenetet közvetít az író: a vallásokon belül vagy azon kívül élve mit is jelent felelősnek lenni önmagunkért és egymásért.

Rózsássy Barbara

Megjelent az Irodalmi Jelen
áprilisi száma!

A válogatottakhoz képest újraindított – Vencze Erika beszélget Székely Sándorral
Családok – Bence Erika, az Irodalmi Jelen regényröpiratának kiíródjára
Magyar Barna, Boglár László, Czegléi Zoltán, Bőrcsök Lajos, Hartay Csaba, Babiczky Tibor, Armas Lőrinc, Lelkes Miklós, Dankó Csaba, Mohai V. Lajos, Bálint Tamás, Muszka Sándor, Bajtai András versei
Bazsaly Dávid, Zöldi László, Réz Gergely, Petrő János, Sárközi Mátys, Sigmund István, Magyar Agnes, Balás Attila, Szűcs Géza, Simó Márton, Nagy Farkas Dudás Erika, Bokros László, Proszkó Róbert írása
Kritika Aczél Géza, Jónás Tamás, Egyed Péter, Balás Imre József, Balassa Péter, Székely Endre, Szűcs Klára, Láng Gusztáv költőiről
Sztáhalom: Jászay Tamás, Kátszegi Csaba, Varga Anikó, Bedes László, Szántai János tollából
Beszél a pulczkából Szűcs Géza, A hírvég zaráta Omeg Zoltán, Sándor ügyök és ír Johan van Krumhadt rovata.